

Työ- ja elinkeinoministeriö
PL 31
00023 VALTIONEUVOSTO

Asia: Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi siirto- ja jakelumaksujen korotuskattoa koskevaksi säännökseksi sähkö- ja maakaasumarkkinalakeihin

Viite: TEM/1155/03.01.04/2016
TEM038:00/2016

Suomen Omakotiliitto kiittää mahdollisuudesta lausua ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

LAKILUONNOKSET PALAUTETTAVA UDELLEENVALMISTELUUN

Suomen Omakotiliitto on maamme pientaloasukkaiden ja vapaa-ajan asunnon omistajien valtakunnallinen edunvalvonta- ja palvelujärjestö. Omakotiliittoon kuuluu 260 vapaaehtoisvoimin toimivaa omakotiyhdistystä ja vapaa-ajan asukkaiden yhdistystä, joiden yhteenlaskettu jäsenmäärä on yli 75.000 jäsentä. Omakotiliitto on maamme 1,1 miljoonan pienkiinteistön omistajien ja 2,7 miljoonan asukkaan asialla. Lisäksi liitto ajaa maamme lähes 500.000 vapaa-ajan asunnon omistajien etua.

Sähkön ja maakaasun siirtohintojen korotuksista on tullut runsaasti kriittistä kansalaispalautetta, joka on johtanut muun muassa nyt käsiteltävänä olevan korotuskattoa koskevan säännösesityksen valmisteluun. **Infrapalvelujen saatavuudessa keskeisiä kriteerejä kuluttajien kannalta ovat kohtuuhintaisuuden ja kustannusvastaavuuden toteutuminen, hyvä palvelujen laatu sekä hyvä saavutettavuus. Pitkäjänteinen ja ennustettava toiminta osaltaan edistää kohtuuhintaisuuden ja kustannusvastaavuuden toteutumista. Paikallisen monopoliin perustuvan toiminnan ollessa kyseessä on asetettava raja sille, mikä on kohtuuhintaista toimintaa ja mikä ei.** Tasapuolisen kohtelun tulee toteutua kuluttajille eri puolilla maata ja siitä riippumatta, millainen omistus pohja infrayhtiössä on.

Omakotiliitto pitää luonnosta hallituksen esitykseksi oikeansuuntaisena mutta riittämättömänä. Esitetty korotuskatto ei tosiasiallisesti estä kohtuuttomia korotuksia ja turvaa kuluttajan asemaa vaan esitys on hyvin yleisluontoinen. Ongelmana esitysluonnoksessa on se, että hyväksyttävää enimmäismäärää korotukselle ei arvioida asiakaskohtaisesti vaan asiakasryhmittäin (eikä lain perusteluissa ole avattu asiakasryhmiä). Tämä mahdollista asiakasryhmän sisällä huomattavat poikkeamiset siitä, mikä on kohtuullista ja mikä ei ole sitä. Tämä johtaa usein myös muihin ongelmiin. Kuten Kuluttajariitalautakunta on todennut, korotus voi olla kohtuuton myös pelkästään jo silloinkin, kun se on yli 15 % vuodessa tai kun se on 150 euroa vuodessa. **Edelleen korotus voi olla kohtuuton myös yksittäistapauksissa myös yksilöllisistä/sosiaalisista seikoista johtuen.** Korotus voi olla kohtuuton myös toistuessaan peräkkäisinä tai lähes peräkkäisinä vuosina.

Näyttää siltä, että lakiluonnos on kirjoitettu lähinnä siirto-/jakeluyhtiöiden näkökulmasta ja Energiaviraston valvonta ulottuu lähinnä turvaamaan siirto-/jakeluyhtiöiden liiketoimintamahdollisuudet ”rajoitus ei vaikuttaisi siirron ja jakelun hintatasoon valvontajakson mittaisella tarkasteluvälillä ja sääntelyjärjestelmän mukaisilla tasoitusjaksoilla tarkasteltuna.”

Herääkin kysymys, miten esitetty lakiluonnos turvaa kuluttajan hinnan kohtuullisuuden. Lakiluonnoksen taloudellisissa vaikutuksissakin todetaan seuraavaa: ”Sähkön ja maakaasun siirto- ja jakelumaksujen korottamista koskeva rajoitus **ei vaikuttaisi siirron ja jakelun kustannuksiin kotitalouksille valvontajakson mittaisella tarkasteluvälillä ja sääntelyjärjestelmän mukaisilla tasoitusjaksoilla tarkasteltuna.** Ehdotettu **muutos tasoittaisi** kuitenkin siirto- ja jakelumaksujen hintavaihteluita ja loisi siten edellytyksiä siirron ja jakelun vakaammalle ja ennakoitavammalle hintakehitykselle.” **Esitys sisältää lukuisan määrän erityiskohtia/yleistyksiä laskentaperusteissa** (aikatarkastelun pituus 12+12 kk, asiakasryhmän keskimääräinen kokonaismaksu, verollinen hinta pois lukien verojen veroluonteisten maksujen korotusmäärä, pois lukien niin määrääikaisten alennusten jälkeinen korotus kuin hyväksyttävällä hintatasolla palaamisen tuleva korotus) ja **poikkeusmahdollisuuksia** jakelu-/siirtoyhtiöille. Nämä turvaavat siirto-/jakeluyhtiöiden toimintaa, mutta kuluttajan asema tilanteessa jossa yhtiöt ovat monopoliasemassa ja hyödyke on välttämättömyyshyödyke, jää suojaamatta.

OMAKOTILIITON ESITYKSET

Omakotiliitto esittää, että lakiluonnokset palautetaan uudelleenvalmisteluun kuluttajan aseman parantamiseksi. Kun siirto- ja jakeluyhtiöille sallitaan maksujen korotukset 4+4 vuoden valvontajaksolla ja ylipäättään kansalaiset kokevat siirtomaksut kohtuuttomiksi, ongelman ratkaisemiseen tulee ryhtyä laajemmin.

Omakotiliitto esittää seuraavaa:

1) Energiaviraston 4+4 vuoden jälkivalvonnasta tulee siirtyä vuosittaiseen tai enintään 2 vuoden tarkasteluun.

2) Jakelu-/siirtoyhtiöiden sallittua tuotto prosenttia/-kaavaa tulee korjata poistaen ilmenneet ylilyönnit (riskitön korko, betakerroin). Nykyinen malli sallii yhtiöille laskutuksessa etupainotteisuuden ja sen seurauksena huomattavat tuottokertymät.

3) Sääntelyyn tulee kehittää malli, mikä takaa tulojen kohdentumisen siirtoverkon kehittämiseen ja yhtiöiden investointien tulee olla läpinäkyviä.

4) Viranomaisten tulee puuttua yritysten verosuunnitteluun ja rajoittaa korkojen vähentämistä yritysverotuksessa.

5) On myös syytä tarkastella investointien etupainotteisuutta: ovatko sähkömarkkinalain edellyttämät investointien aikarajat (2019, 2023 ja 2028) tässä talouden tilanteessa järkeviä.

Kun kyseessä on monopoliasemassa oleva yhtiö ja sähkö siirtoineen on välttämättömyyshyödyke, **tulisi löytää keinoja, jossa kuluttajat voidaan ottaa mukaan vaikuttamaan yhtiön toimintaan jollakin asiakasedustaja/raatimallilla.** Tämä lisäisi yhtiöiden toiminnan ymmärrettävyyttä ja hyväksyttävyyttä.

Tämän lisäksi kansallisesti tulee tarkastella ja ratkoa siirtomaksujen alueellisia eroavaisuuksia. Energiantuotannon ja –siirron toimitusvarmuuden, omavaraisuuden sekä huoltovarmuuden lisäksi on syytä puuttua myös laskutuksen perusteisiin, kuten perusmaksun kasvuun.

kunnioittavasti

Suomen Omakotiliitto ry

Mauri Harjula
puheenjohtaja

Kaija Savolainen
toiminnanjohtaja